

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी
आदेश

०७०-WO-०३५४

विषय: परमादेश समेत ।

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३२ अनामनगर स्थित नेपाल
डेमोक्रेटिक लयर्स एसोसिएसनको तर्फबाट कोषाध्यक्ष अधिवक्ता ध्रुवप्रसाद
भट्टराई.....१ रिट निवेदक

विरुद्ध

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० बुद्धनगर स्थित नेपाल
कम्युनिष्ट पार्टी माओवादी१ विपक्षी
ऐ.ऐ. का अध्यक्ष मोहन वैद्य१

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ तथा १०७(२) बमोजिम यस अदालतको
असाधारण अधिकार क्षेत्रअन्तर्गत दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र आदेश
यसप्रकार छः

रिट निवेदनको ब्यहोरा:

पहिलो संविधान सभाबाट संविधान बन्न नसकी २०७० मंसिर ४ गते संविधान सभाको चुनाव
हुने भनी मिति तोकी सम्पूर्ण देश चुनावी अभियानमा लागिसकेको छ । यसका लागि देशको सुरक्षा
निकाय प्रत्येक क्षेत्रमा पुगिसकेको, निर्वाचन आयोगले आफ्नो सम्पूर्ण तयारी पुरा गरिसकेको,
मतदाताहरू आफ्नो देशको भाग्य बनाउने संविधान सभाको चुनावमा मतदान गर्न आतुर भइरहेको
अवस्थामा विपक्षी लगायतका ३३ दलहरूले मिति २०७०।७।२५ गतेबाट अनिश्चितकालीन बन्द
हडताल गर्ने भनी विभिन्न पत्रपत्रिका एवं विपक्षी दलका नेताहरूले आम सञ्चारका माध्यमबाट जानकारी
गराएका छन् ।

म निवेदकलगायत सम्पूर्ण नेपाली नागरिकलाई तोकिएको निर्वाचन क्षेत्रमा गई २०७० मंसिर
४ गते आफ्नो गोप्य मतदान गर्न पाउने अधिकार संविधान प्रदत्त अधिकार हो । उक्त अधिकार

कुण्ठित हुने गरी निर्वाचनलाई लक्षित गरी मतदातालाई असर पुऱ्याउने उद्देश्यले बन्द हड्तालको घोषणा गर्नु र उक्त बन्द हड्तालको कारणले मतदान गर्न नपाउने भएकोले विपक्षीको कार्य नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(२)(३)(क)(ड) र (च), धारा १९ र संविधान सभा निर्वाचन अध्यादेश, २०७०, संविधान सभा निर्वाचन नियमावली, २०७० र संविधान सभा निर्वाचन आचार संहिता २०७० समेतको विपरीत भएको स्पष्ट छ ।

तसर्थ विपक्षीहरूले २०७० कार्तिक २५ गतेबाट २०७० मंसिर ५ गतेसम्म गर्ने भनिएको आम हड्ताल प्रतिषेधको आदेश जारी गरी रोकिपाउँ । साथै आम नागरिकको प्रत्यक्ष पेशा, व्यवसायसँग सम्बन्धित कुरालाई विपक्षीहरूले असर पुऱ्याउने भएकोले प्रस्तुत निवेदनपत्रको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म उक्त कार्य तत्काल रोकी पाउन विपक्षीहरूको नाममा अन्तरिम आदेशसमेत जारी गरिपाउँ भन्ने ब्यहोराको रिट निवेदन पत्र ।

यस अदालतबाट भएको प्रारम्भिक एवं अन्तरिम आदेश:

निवेदकको मागबमोजिमको आदेश जारी हुनु नपर्ने कारण भए यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाको म्यादबाहेक १५ दिनभित्र लिखित जवाफ लिई उपस्थित हुनु भनी विपक्षीहरूलाई सूचना म्याद पठाउनु । साथै अन्तरिम आदेश मागको सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रत्यर्थीहरूबाट घोषित यातायात सञ्चालन गर्न नपाउने गरी नेपाल बन्दको घोषणा र कार्यबाट नागरिकको आफ्नो मुलुकभर स्वतन्त्रतापूर्वक आवतजावत गर्न, बसोवास गर्न, पेशा रोजगार, उद्योग र व्यापार गर्न पाउने तथा एक ठाउँको मतदाताले आफ्नो निर्वाचन क्षेत्रमा गई मतदान गर्न पाउने अधिकारबाट वञ्चित हुने भई नागरिक र मतदाताको संविधान एवं कानूनद्वारा प्रत्याभूत सो अधिकार कुण्ठित हुन जाने हुन्छ । साथै प्रत्यर्थीको सो काम कारवाहीबाट नागरिक र आम जनता तथा प्रत्यर्थी र निजको कार्यकर्ताहरूबीच द्वन्द्व र संघर्षको अवस्था उत्पन्न हुने भई देशमा अशान्ति, उपद्रव र जनधनको नोक्सानीसमेत हुन सक्ने अवस्था भएकोले यस्तोमा राष्ट्रिय नोक्सानी रोक्नका लागि अन्तरिम आदेश जारी गर्ने अदालतको अधिकार मात्र नभई कर्तव्य पनि हुन आउँछ । त्यसैले नागरिक र आम जनताको संविधान र कानून प्रदत्त अधिकारको संरक्षणका लागि तथा अशान्ति, उपद्रव र जनधनको क्षति हुनबाट रोक्न आवश्यक देखिएको साथै प्रत्यर्थीहरूबाट सञ्चालन गरिएको नेपाल बन्दलगायतको कार्यबाट निवेदकलगायत प्रत्येक नागरिक र मतदातासमेतको संविधान र कानून प्रदत्त हकमा अपुरणीय क्षति हुने हुँदा नेपाल बन्दलगायतका कुनै काम कारवाही र कार्यक्रम नगर्नु नगराउनु, अविलम्ब सो नेपाल बन्द र हड्ताल लगायतको कार्य तत्काल प्रभावी हुने गरी रोक्नु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाउँमा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) बमोजिम आदेश जारी गरिदिएको छ भन्ने ब्यहोराको यस अदालतको मिति २०७०।७।२८ को आदेश ।

अदालतको आदेशः

नियमबमोजिम पेसी सूचीमा चढी निर्णयार्थ यस इजलाससमक्ष पेस हुन आएको प्रस्तुत निवेदनसहितको मिसिल अध्ययन गरी हेर्दा निवेदन मागबमोजिम आदेश जारी गर्नु पर्ने हो, होइन ? भन्ने विषयमा निर्णय दिनु पर्ने हुन आएको छ ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा २०७० साल मंसिर ४ गतेको संविधान सभाको निर्वाचन कार्यक्रमलाई लक्षित गरी २०७०।७।२५ देखि २०७०।८।५ सम्म विपक्षीबाट गर्ने भनिएको बन्द आमहड्तालको कार्यक्रम रोकी पाउँ भनी प्रतिषेधको आदेशसमेत माग गरी रिट निवेदन दिएको देखिन्छ ।

यसमा निवेदकले जे कुराको आशंका देखाई निवेदन दिएको हो, मिति २०७०।८।४ मा सो संविधान सभाको निर्वाचन सम्पन्न भैसकेको भन्ने देखिन्छ । यसरी विपक्षीहरूबाट आयोजना गरिएको बन्द हड्तालबाट संविधान सभा निर्वाचनमा बिना अवरोध भाग लिन पाउने नागरिकको मताधिकार हनन् हुने अवस्था रहेको भनी सो रोक्न माग गरी प्रस्तुत रिट निवेदन परेकोमा संविधान सभाको निर्वाचन नै सम्पन्न भइसकेको यस स्थितिमा रिट निवेदन दायर गर्दाको परिस्थिति नै परिवर्तन भइसकेको देखियो । परिवर्तित अवस्थामा रिट निवेदनको सान्दर्भिकता समेत रहेको देखिएन ।

तसर्थ संविधानसभाको लागि तोकिएको मितिमा निर्वाचन सम्पन्नसमेत भइसकेकोले त्यसलाई लक्षित कार्यक्रमको सान्दर्भिकता नै समाप्त भई स्थितिमा नै परिवर्तन भइसकेको हुँदा मागबमोजिम आदेश जारी गर्नु निरर्थक हुने भएकोले रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । रिट निवेदन खारेज हुने ठहरेकोले यस अदालतबाट जारी गरिएको मिति २०७०।७।२८ को अन्तरिम आदेश स्वतः निष्क्रिय हुन्छ । प्रस्तुत आदेशको विद्युतीय अभिलेख प्रविष्ट गराई दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत:- अनिल कुमार शर्मा

कम्प्युटर गर्ने:- रामशरण तिमिल्सीना

इति संवत् २०७२ साल आषाढ ९ गते रोज ४ शुभम्